

Spomienky na Eugena Miku

S nebohým pánom biskupom Mikom som prežil mnohoraké skúsenosti. Môžem to stručne rozvinúť v štyroch kategóriách.

1. Zborová práca

Od roku 1978 do roku 1984 som bol kaplánom v Bratislave. Z tohto obdobia som slúžil pod vedením pána biskupa Mika v podstate tri roky (1982-1984). Pomáhal som mu v Bratislave sa „udomáčniť“. Pomerne skoro si osvojil všetky sféry, kde mal ako duchovný pôsobiť. Prebral agendu dvojjazyčného zboru, bez problémov nabehol na všetky požiadavky, ako viesť bohoslužobný život a starať sa o všetky oblasti zborového života, ako spravovať cirkevné budovy, ako vstúpiť do konaní s najrôznejšími mestskými a štátnymi úradmi, ako sa zapojiť do ekumenického spoločenstva a spolupráce s inými cirkvami v meste, atď. Jeho osobná odborná a jazyková pripravenosť mu umožnili, aby sa rýchlo zapracoval do všetkých úloh, ktoré ho tu čakali. Dokázal správne odolať aj zvlášť dvom veľkým rizikám, ktoré tu v Bratislave v cirkevnom zbore číhali: Boli to jednak politické tlaky zo strany štátnych úradov, ktoré v tom období doslova obchádzali cirkev (1Pt 5,8), aby mohli čo najviac komplikovať jej život a vyvolávať stres v jej vedúcich i radových členov. Zároveň musel čeliť aj dvojjazyčnosti, ktorá tu v zbore prevládala. Vzťahy medzi maďarskou a slovenskou zborovou časťou neboli vždy optimálne. Z oboch strán mohli hocikedy vyvstať roztržky. Pán biskup Mikó v oboch prípadoch sa snažil zvládať situácie tak, aby to nebolo na ujmu zboru. Ba naopak, aby život vo zbore sa mohol konsolidovať a cirkevný život mohol byť požehnaním pre ľudí, ktorí doň patrili. Tomu mal slúžiť aj priamy kontakt s jeho osobou: bol človekom otvoreným, prívetivým, s istou dávkou humoru, vždy ochotný ku spolupráci a rozhovorom. Stretnutie s ním a rozhovory na farskom úrade, pred chrámom alebo hocikde na ulici boli príjemným zážitkom. Jeho kázne mali vždy veľký rozlet. Keďže bol veľmi sčítaný a mnoho cestoval, do jeho homílií presakovali tieto jeho poznatky: raz viedol zbor akoby na výlet, inokedy hovorili ku zboru básnici, alebo získavali poznatky z dôležitých udalostí a zvrátov v histórii, dostávali sa do diskusií s filozofmi alebo boli účastníkmi eticko-spoločenských či politických rozpráv. To všetko v rámci evanjelijnej zvesti, ktorá bola tak veľmi pestro a zaujímavo interpretovaná. Najčastejšie cez jeho kázne

prehovárali teológovia, zvlášť z oblasti etiky a dogmatiky, ktorú študoval v Prahe a potom načas aj vo švajčiarskej Bazilej, kde sa venoval štúdiu dogmatických spisov Karla Bartha. Bol jedným z mála našich teológov, ktorí študujúc Bartha nestali sa jeho imitátormi. Ba naopak: zachovali si určitý kritický odstup od jeho – niekedy až príliš populistických – teologických záverov. No láska k etike ak dogmatike zostala mu vlastná po celý jeho život.

2. Kalvínske Hlasy

Pán biskup Mikó nebol pôvodne redaktorom, ale to neznamená, že nepísal svoje články. Keď bol zvolený za biskupa, podľa zvyklosti cirkvi stal sa aj šéfredaktorom nášho časopisu. A keďže ja som bol výkonným redaktorom, uvádzal som ho do tajomstiev žurnalistiky. Strávili sme spolu dlhé hodiny a dni na príprave ďalších čísiel nášho časopisu. Niekedy som zostával aj na noc, aby sme prípravu časopisu do tlače stihli. Boli to príležitosti, keď sme mohli dlhé hodiny spolu rozprávať, riešiť teologické otázky, posudzovať a opravovať články, pritom sa zamýšľať nad témami, ktoré jednotlivé články nadhodili. Tu sa pán biskup prejavoval vo svojej bohatosti a výrazných lexikálnych vedomosti, ktoré si žiadali úctu. Okrem svojich predchodcov, biskupa Imricha Vargu a Andreja Maťašíka bol snáď najaktívnejším šéfredaktorom, ktorý ním bol nie len formálne, ale v pravom slova zmysle. Okrem týchto troch žiaden iný biskup-šéfredaktor predtým ani po ňom nevedel (tak)narábať perom. Do časopisu prispieval nie len správami zo svojich ciest, ale venoval sa aj vážnym teologickým otázkam a praktickým témam zo života cirkvi. Jeho príspevky boli písané vytríbeným štýlom, boli precízne formulované, svieže, dali sa dobre čítať a pôsobili pútavo.

3. Práca na ústave našej cirkvi

Špeciálnou a zároveň neľahkou oblasťou našej spolupráce bola práca na príprave novej ústavy našej cirkvi. Keďže po roku 1989 sa spoločnosť a s ňou aj cirkev dostala do novej pozície, žiadalo sa, aby sa novej situácii prispôsobila aj cirkev a jej ústava. Synoda vytvorila právnu komisiu, do ktorej som bol aj ja delegovaný, aby sme pripravili revíziu našej cirkevnej ústavy. Bolo to ťažké obdobie, plné eufórií, nádejí, plánov, ale aj revizionizmu a nevraživosti. Ľudia aj v cirkvi sa vzájomne

upodozrievali, osočovali, závideli si a hľadali príležitosť, aby si so svojimi udavačmi vybavovali účty. Bolo vidieť, že ide o novú formu karierizmu a že niekedy nič nie je drahé na to, aby si niekto na druhom vylial hnev alebo pošliapajúc česť iných dosiahol svoje nové pozície. V synode a aj v právnej komisii bolo niekoľko členov, ktorí z rôznych príčin ťahali dozadu a robili vždy prieky. Zvlášť vtedajší synodálny právnik dr. Pál Ficzer, ktorý bol pri zrode prvej ústavy, rozbíjal všetky nové návrhy. Spolu s generálnym kurátorom Ing. Zoltánom Takácsom sme mali za úlohu pripravovať návrhy na revíziu a tie ako korešpondenti predkladať komisii. Potom sa dlho rokovalo a o každom návrhu sa nakoniec hlasovalo. Stávalo sa neraz, že členovia komisie na seba kričali a urážali sa. Bolo vidieť rozkol dvoch svetov. Pán biskup chcel pripraviť novú ústavu. Niekoľkotýždňové dlhé rokovania viedli nutne ku kompromisom, z ktorých pán biskup bol nešťastný. Ale keďže ústavu bolo treba čo najskôr dokončiť, bol nútený podriaďiť sa neblahému hlasovaniu. To isté sa udialo potom aj na synode, ktorá nebola o nič menej búrlivá, no viac zmien sa urobiť už nedalo. A tak namiesto novej ústavy sa zrodila ústava poloopravená. Bola odkázaná na to, že ak sa zmení pomer síl v synode, v priebehu ďalších rokov sa v nej pomaly budú robiť ďalšie zmeny.

4. Spolupráca na akademickej pôde

Spomenul som, že pán biskup dr. Mikó bol vynikajúcim teológom. Korene jeho erudície viedli až do obdobia jeho štúdií na gymnáziu v Sárospataku, a na teologickej fakulte v Prahe a v Bazileji. Už ako zborový farár mnoho čítal, zháňal teologickú literatúru, mnoho písal, vzdelával sa a robil si výpisy z prečítaných kníh. Mal celkom peknú, bohatú knižnicu. Keď sa prisťahoval do Bratislavy, časť svojej knižnice mal v byte, časť v tzv. kaplánskej izbe vedľa zasadačky Farského úradu a časť jeho kníh bohužiaľ zostala nevybalená v suteréne. Keď sa v roku 2003 sťahoval z Bratislavy ako veľmi nemocný, a videl, ako sa jeho knihy nakladajú na nákladné auto, vzdychal, že počas 22 rokov služby v Bratislave sa k týmto knihám nedostal. Závozníci väčšiu časť jeho kníh nakladali na auto, ale časť kníh sypali do kontajnerov. Bolo mu, akoby mu srdce trhali. Viac kníh sa na auto nezmestilo, a ešte raz vrátiť sa už nechceli. Niekoľko pekných exemplárov daroval zboru aj mne, a za ostatnými v kontajneri so vzdychom kývol rukou. Ešte počas pôsobenia v službe mal

veľmi dobrý kontakt s evanjelickou teologickou fakultou. Pre našich študentov chodil tam prednášať Kalvínovu teológiu a reformovanú homiletiku. Keďže som sa pripravoval v Prahe na dizertáciu, v synode navrhol, aby som jeho prednášky prevzal a konal ja. Aj tu sme mali dlhé rozhovory a riešili sme témy, ktoré boli dôležité pre študentov, pre teológiu a vtedajšiu cirkev. Keďže bol činný aj v ekumenickom priestore, získaval si čoraz viac priateľov i úctu. Tak mu Teologická fakulta udelila titul doctor honoris causa. Po čase sa zistilo, že teologickú prípravu je nutné riešiť na domácej pôde. Tak sa začali prípravy na zriadenie najprv katechetického seminára, potom Teologickej akadémie J. Calvina a nakoniec na vytvorenie podmienok pre samostatnú reformovanú teologickú fakultu v Komárne v rámci univerzity. V nemalej miere záviselo na ňom, aby synoda schválila projekt seminára a akadémie. Aj v týchto prípadoch som bol poverený prípravou materiálov na schválenie. Opäť nasledovali dlhé rokovania, rozhovory, analýzy a koncipovania. Sám sa potom zapojil do učebného procesu. Aj v Komárne prednášal etiku a dogmatiku. Svoju akademickú prácu robil veľmi rád a tešil sa zo študentov. Bohužiaľ, po voľbe nového biskupa, ktorým sa stal Géza Erdélyi, bol cirkevnou vrchnosťou čoraz viac šikanovaný a nový dekan Ján Molnár, sa ho snažil verejne zosmiešňovať, čím mu posledné roky, plynúce s podlomeným zdravím, veľmi znepríjemnili. Napriek tomu chodil ešte do Komárna prednášať. Zostal verný domácej academickej pôde až do posledných mesiacov pred svojou smrťou.

Prof. TDr. Imrich Peres
Bratislava